

**Kamer keurt wetsontwerp journalistiek bronnengeheim goed
Vlaamse mediahuizen boeken recordwinsten
Freelancers wachten op dagbladuitgevers**

En verder:

*Mark Van Lombeek, Wim Chielens, Bart Dewaele, Dirk Leestmans, Marc Reynebeau,
Guido Vanlinthout, Serge Mampaey, Tamara Van Hasselt, Luc Standaert,
Yves Desmet, Huub Wijfjes, Mark Vlaeminck, en nog vele, vele anderen*

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

18 mei 2004 - nummer 70 - v.u. pol deltour, IPC, résidence palace blok C - wetstraat 155 - 1040 Brussel

VAN DE REDACTIE

SPIJTIGE INSINUATIES 3

ACTUEEL

Kamer keurt wetsontwerp bronnenbescherming goed 4
 De volledige tekst... 4
 ... en een woordje uitleg daarbij 5
 Niks dan goed nieuws van de mediabazen 6
 Hans Maertens (VDP) gaat voor overleg rond freelancers 7
 Pers en PR: terugblik op een debat 7
 De wielermemoires van Mark Van Lombeek 8

DOSSIER: JOURNALISTEN IN DE (DEXIA-)PRIJZEN

Wim Chielens wandelde van Seule tot Waterhoek 9-10
 Bart Dewaele schoot mooiste beeld van 2003 10
 Dirk Leestmans laveerde tussen ontspoorde jongeren 11
 Mark Reynebeau schreef politieke handleiding bijeen 12
 En Tijd-duo scande beleggersinformatie op internet 12

MENS ACHTER HET NIEUWS

De (non-)ambities van 'youngster' Tamara Van Hasselt 13

FORUM

Mediahistoricus Huub Wijfjes over anderhalve eeuw journalistiek in Nederland 16-17

DE DEADLINE VOORBIJ

Mark Vlaeminck over de nieuwe woordvoerders 18

ONDER EMBARGO

19

Journalist

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be
Luc STANDAERT

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Kim DUCHATEAU
Marleen SLUYDTS
Johan VAN CUTSEM
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
Photo News

REDACTIESECRETARIAAT EN ABONNEMENTEN

Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

PUBLICITEITSREGIE

Laurent COPPENS
laurentcoppens@tiscali.be

LAYOUT EN DRUK

Drukkerij Deman NV
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Van de redactie

SPIJTIGE INSINUATIES

Marc Van de Looverbosch

Met het proces Dutroux in volle gang en de verkiezingen in aantocht, draaien alle redacties op volle toeren. We wensen alle collega's een gezonde dosis koelbloedigheid toe. Zeker op een moment dat de pers weinig vertrouwen geniet van de bevolking, als we de recentste cijfers mogen geloven. Ook het bedrijfsleven doet z'n duit in het zakje. Volgens Agoria, de federatie van technologische bedrijven, zou 1 op de 3 ondernemingen het slachtoffer zijn van verkeerde informatie in de pers. Agoria legt daarbij een verband tussen het stemgedrag van journalisten (waarvoor ze gegevens putten uit een onderzoek van de Universiteit Gent dat in dit blad werd gepubliceerd) en hun verslaggeving bij sociale conflicten. We hebben met de federale koepel AVBB onmiddellijk geprotesteerd en de insinuatie van voorin- genomenheid scherp veroordeeld. Journalisten - zo hebben we aan Agoria laten weten - hebben de deontologische plicht om hun informatie te checken bij alle betrokken partijen, ook in een sociaal conflict. Vaak moeten we vaststellen dat het de werkgevers zijn die niet altijd willen meewerken. Benieuwd of Agoria dat standpunt ook in z'n eigen publicaties wil bekendmaken.

Maar er is ook goed nieuws; een overwinnig voor de beroepsvereniging bij de wet over het bronnengeheim. In een eerste ontwerp was er gevaar dat onder de noemer 'staatsveiligheid' allerlei problemen zouden kunnen rijzen. De AVBB heeft in een reactie aan alle parlementsleden op dat gevaar gewezen. En de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft onze bezwaren ernstig genomen. Alleen wanneer de fysieke integriteit ernstig in het gedrang is of ter voorkoming van terrorisme kan een journalist verplicht worden z'n bronnen kenbaar te maken. En dan is er ook nog Europa dat mee waakt over de vrijheid van de pers. Zouden we dan toch nog over een tikkeltje invloed beschikken?

En dan het beruchte Vlaams Blok proces. Tot het Hof van Cassatie een uitspraak heeft gedaan ligt alles stil. Toch roepen we alle collega's op om zich te bezinnen over de rol van de pers als het over racisme gaat. We willen alvast de aanbevelingen in herinnering brengen die de AVBB in 1994 mee heeft opgesteld in samenwerking met het Centrum voor Racismebestrijding. Daarin staat dat we extreem-rechts en racisme kritisch moeten inkaderen, onverantwoorde veralgemeningen en polariseringen moeten vermijden en niet nodeloos mogen problematiseren en dramatiseren. Alleen door zorgvuldige berichtgeving geven we extremistische of racistische partijen geen publiek forum.

Foto: Johan Van Cutsem

KAMER WAARBORGT ONGANGSRECHT MET VERTROUWELIJKE BRONNEN

Pol Deltour

De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft op 6 mei nage-
noeg unaniem het wetsvoorstel goedgekeurd dat journalisten
uitdrukkelijk het recht toekent om op vertrouwelijke wijze om te
gaan met informanten. In extremis kwam de Kamercommissie
voor Justitie de AVBB nog op twee belangrijke punten tegemoet.

De Senaat heeft nu nog twee maanden tijd om zijn zeg te doen
over het wetsontwerp, maar het heeft er alle schijn van dat de
tekst die de Kamer begin mei heeft goedgekeurd straks echt wel
wordt. Daarmee zal België over een wettelijke bescherming
van het journalistieke bronnengeheim beschikken die alle inter-
nationale vergelijkingen doorstaat, merkten diverse leden van
de Kamercommissie voor Justitie op. Ze hebben niet eens
ongelijk.

Begin april keurde de Kamercommissie voor Justitie unaniem
een tekst goed, maar die stootte bij de AVBB nog op serieuze
kritiek (zie DJ 69). De commissieleden perkten het journalistieke
bronnengeheim immers ook in 'ter voorkoming van misdrijven
tegen de staatsveiligheid'. Een al te ruim en dus gevaarlijk
begrip, aldus de AVBB, die de volksvertegenwoordigers dan ook
massaal oepie om deze uitzonderingsclausule te verwerpen.
Hierop vroeg Kamervoorzitter Herman De Croo (VLD) de
Commissie Justitie om het wetsvoorstel nog eens te herbekijken.
Zo geschiedde, en op voorstel van commissievoorzitter Fons

Borginon werd de uitzondering 'vrijwaring van de staatsveilig-
heid' ingeruild voor de notie 'voorkoming van terroristische
misdrijven'. Alleszins een duidelijker begrip, en hoe dan ook ver-
teerbaarder voor de AVBB. De Journalistenfederatie hoopt niet-
temin dat justitie ook deze uitzondering niet te snel zal mis-
bruiken tegen journalisten, en roept de politieke verant-
woordelijken dan ook op tot blijvende waakzaamheid over de
toepassing van de wet. Het valt vooral te vrezen dat journalisten
die zich bezig houden met onderwerpen in de terroristische
sfeer zelf, eerder vroeg dan laat met opdringerige gerechts-
functionarissen dreigen te maken te krijgen.

Commissievoorzitter Borginon liet daarnaast nog een amende-
ment goedkeuren, waardoor de andere uitzondering op het
bronnengeheim beperkt wordt tot 'ernstige' bedreigingen van
de fysieke integriteit van personen. Ook dit moet extra waar-
borgen bieden tegen misbruiken vanwege justitie.

De plenaire Kamer keurde het wetsvoorstel Bourgeois-Maingain
- genoemd naar de oorspronkelijke initiatiefnemers (zie DJ 68) -
op donderdag 6 mei om 21u20 goed. Alle aanwezige
kamerleden stemden voor, alleen Ecolo onthield zich. Ecolo-
kamerlid Marie Nagy had met een amendement nog aange-
drongen op de schrapping zonder meer van de uitzon-
deringsclausule omtrent 'staatsveiligheid'.

Wetsvoorstel tot toekenning aan de journalisten van het recht om hun informatiebronnen te verzwijgen

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Artikel 2

Voor de toepassing van deze wet dient onder 'journalist' te worden verstaan eenieder die informatie verwerkt in de vorm van
geregelde communicatie aan het publiek.

Artikel 3

Iedere journalist heeft het recht om zijn informatiebronnen te verzwijgen. Met uitzondering van de gevallen bedoeld in artikel 4,
kan hij er niet toe gedwongen worden zijn informatiebronnen vrij te geven en inlichtingen, opnames en documenten te ver-
strekken die onder meer:

1. de identiteit van zijn informanten kunnen bekendmaken;
2. de aard of de herkomst van zijn informatie kunnen prijsgeven;
3. de identiteit van de auteur van een tekst of audiovisuele productie kunnen bekendmaken;
4. de inhoud van de informatie en van de documenten zelf kunnen bekendmaken.

Artikel 4

De journalist kan enkel op vordering van de rechter ertoe gedwongen worden de informatiebronnen bedoeld in artikel 3 vrij te
geven, indien die van aard zijn misdrijven te voorkomen bedoeld in artikel 137 van het Strafwetboek of misdrijven waarbij de
fysieke integriteit van een of meer personen ernstig bedreigd wordt en indien de volgende cumulatieve voorwaarden vervuld
zijn:

1. de gevraagde informatie is cruciaal voor het voorkomen van deze misdrijven;
2. de gevraagde informatie kan op geen enkele andere wijze verkregen worden.

Artikel 5

Opsporings- of onderzoeksmaatregelen zoals fouilleringen, huiszoekingen, inbeslagnemingen, het afluisteren en opnemen van
telefoongesprekken mogen niet slaan op gegevens die betrekking hebben op de informatiebronnen van de journalist, tenzij die
gegevens kunnen voorkomen dat de in artikel 4 bedoelde misdrijven worden gepleegd, en met naleving van de daarin bepaalde
voorwaarden.

Artikel 6

De journalist kan niet op grond van artikel 505 van het Strafwetboek worden vervolgd als hij zijn recht uitoefent om zijn infor-
matiebronnen te verzwijgen.

U BEDOELT?

Enkele woorden uitleg bij het wetsontwerp

Toelichting bij artikel 1:

Het gaat om een verplicht nummertje in elke wettekst. De vermelding dat het wetsvoorstel onder artikel 78 van de Grondwet valt, houdt in dat de Senaat de tekst binnen de twee weken na goedkeuring in de Kamer kan 'evoceren' - wat intussen gebeurd zou moeten zijn. De Senaat heeft dan zestig dagen tijd om de tekst ofwel letterlijk aan te nemen ofwel te amenderen. In het laatste geval gaat het wetsontwerp terug naar de Kamer, die hoe dan ook het laatste woord heeft. Zou de Senaat wijzigingen aanbrengen, dan leert de praktijk dat de Kamer vaak terugkeert naar de oorspronkelijke tekst die zij goedkeurde.

Toelichting bij artikel 2:

De Kamercommissie voor Justitie heeft lang van gedachten gewisseld over het 'persoonlijke toepassingsgebied' van de wet. Uiteindelijk is gekozen voor een ruime invulling, zonder koppeling aan het wettelijke statuut van 'beroepsjournalist'. Redactiemedewerkers zoals vormgevers of secretariaatspersoneel vallen niet letterlijk onder de bescherming, maar de volksvertegenwoordigers rekenen wat hen betreft op de nodige dosis gezond verstand vanwege justitie.

Toelichting bij artikel 3:

De kern van de zaak. Ziehier de wettelijke omschrijving van het journalistieke bronnengeheim in België. Het gaat inhoudelijk gezien om een best brede bescherming, ook al door het gebruik van het voorvoegsel 'onder meer'. Letterlijk genomen beschermt dit artikel de journalist enkel wanneer hij (al dan niet vriendelijk) gevraagd of opgeroepen wordt om te getuigen over de herkomst van informatie die hij heeft. Geen paniek evenwel, in artikel 5 wordt deze bescherming uitgebreid tot alle mogelijke dwangmaatregelen die tegen de journalist kunnen worden toegepast.

Toelichting bij artikel 4:

De onvermijdelijke uitzondering op de regel: wanneer kan het journalistieke bronnengeheim toch doorbroken worden? Dat is, in het algemeen, ter voorkoming van zeer ernstige criminaliteit die vitale belangen dreigt te schenden. Die notie ligt stevig in het verlengde van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, en is voor de AVBB dan ook aanvaardbaar. Concreet gaat het om de voorkoming (niét de repressie achteraf) van:

* de misdrijven bedoeld in artikel 137 van het Strafwetboek. Dit artikel, dat pas op 19 december 2003 in de strafwet is ingevoerd, viseert 'terroristische misdrijven'. Het gaat om aanslagen, gijzelnemingen, ontvoeringen, kapingen of misdrijven tegen de wapenwetgeving die een land of een internationale organisatie ernstig kunnen schaden en gepleegd worden met de bedoeling een bevolking ernstige vrees aan te jagen, de overheid te dwingen tot iets, of 'de politieke, constitutionele, economische of sociale basisstructuren van een land of een internationale organisatie ernstig te ontwrichten of te vernietigen'.

* misdrijven 'waarbij de fysieke integriteit van een of meer personen ernstig wordt bedreigd'. Ter zake zijn in de Kamercommissie voor Justitie herhaaldelijk de voorbeelden

WERELDDAG VAN DE PERSVRYHEID

gegeven van (opnieuw) terrorisme, gijzeling, ontvoering, kindermishandeling en pedofilie.

In al die gevallen moet justitie bovendien aan twee bijkomende voorwaarden voldoen vooraleer ze het journalistieke bronnengeheim kan doorbreken:

* De door haar bij de journalist gezochte informatie moet cruciaal zijn voor het voorkomen van de genoemde misdrijven (proportionaliteitsvereiste);

* De door haar bij de journalist gezochte informatie kan bovendien op geen enkele andere wijze te pakken gekregen worden (subsidiariteitsvereiste).

Toelichting bij artikel 5:

Een cruciale aanvulling op artikel 3. Het bronnengeheim geldt niet enkel voor de gevallen waarin de journalist (al dan niet vriendelijk) uitgenodigd wordt om zijn informant te onthullen, maar beschermt ook tegen onverhoedse fouilleringen, onaangekondigde huiszoekingen, brutale inbeslagname en achterbakse telefoontaps.

Toelichting bij artikel 6:

De (gedeeltelijke) sleutel op de deur. Meerdere journalisten zijn in het verleden persoonlijk door justitie vervolgd voor de contacten die ze hadden met vertrouwelijke informatiebronnen (wat verder gaat dan enkel maar 'getuige' te zijn). Dat gebeurde dan via de juridische kunstgreep van een in verdenkingstelling voor 'heling' (van documenten of zelfs van ideële 'informatie') of voor 'medeplichtigheid aan de schending van het beroepsgeheim'... Als verdachte heb je automatisch een zwijgrecht: niemand kan gedwongen worden tegen zichzelf te getuigen. Maar dat belet niet dat nog altijd een trein van onderzoeksmaatregelen zoals huiszoeking of telefoontap over je heen kan donderen. Om hieraan enigszins tegemoet te komen, zegt artikel 6 van het wetsontwerp dat journalisten die zich beroepen op het bronnengeheim niet langer vervolgd kunnen worden voor heling, misdrijf dat opgenomen is in artikel 505 van het Strafwetboek. De AVBB had liever gezien dat deze bescherming werd uitgebreid tot nog andere soorten van vervolging, maar troost zich met de gedachte dat alle begin moeilijk is...

(PD)

NIKS DAN GOED NIEUWS VAN DE MEDIABEDRIJVEN

Pol Deltour

Na de uitstekende jaarresultaten die Roularta en Concentra eerder al te melden hadden voor 2003, pakten zopas De Persgroep en de VUM zelfs met recordwinsten uit.

De Persgroep noteerde voor 2003 een record-geconsolideerde nettogroepswinst van 23,8 miljoen €, dat is 22 procent meer dan het jaar voordien. Gedelegeerd bestuurder Christian Van Thillo gewaagt van een "fantastisch jaar", dat onder meer te wijten is aan de sterke prestaties van Het Laatste Nieuws. Maar ook De Morgen zette een winst neer van 2 miljoen €, en betaalt daarmee voor het eerst vennootschapsbelasting. In de bedrijfsfilosofie van De Persgroep opent het prachtresultaat ook voor het personeel nog mooie perspectieven in de vorm van een riante winstpremie.

In zijn audiovisuele activiteiten (VMMa) boekte De Persgroep een iets minder spectaculaire winst. Van Thillo wijt dit aan programmatiekosten die VTM & Co. moeten maken in de concurrentiestrijd met VRT.

En ook VUMmedia heeft een recordjaar achter zich, met een geconsolideerde nettogroepswinst van 10,11 miljoen €. Het resultaat, aldus voorzitter Thomas Leysen, van de moeilijke herstructurering die het bedrijf in 2001-2002 doorvoerde. Jo Van Croonenborch, de gedelegeerd bestuurder van de VUM, voegt daaraan toe dat de losse verkoop van De Standaard met een kwart is gestegen sinds de krant begin maart op tabloid formaat ging. Ook over de verkoop van Het

Nieuwsblad op Zondag is Van Croonenborch tevreden: met een verkoop van 40.000 exemplaren zit de VUM voor op het businessplan dat eind vorig jaar mikte op een verkoop van 25.000.

De CIM-cijfers voor het eerste kwartaal van 2004 liggen overigens helemaal in het verlengde van de jaarresultaten van 2003. De totale Vlaamse krantenverkoop steeg in de periode januari-maart met 1,8 procent. Dagelijks gingen gemiddeld 984.197 kranten over de toonbank.

De Standaard ging met 3,3 procent omhoog tot 82.685 exemplaren. Met de digitale abonnementen van DS Online erbij gaat het zelfs om een stijging met 4,7 procent tot 87.236 kranten per dag. De Morgen steeg het sterkst, met 7,5 procent tot 55.320 exemplaren per dag. De Tijd beperkte dit keer de daling tot 1,2 procent, en zit nu op een verkochte oplage van 40.721 exemplaren.

Bij de populaire titels blijft Het Laatste Nieuws groeien, dit kwartaal met 2,2 procent. Met 290.091 exemplaren blijft HLN met voorsprong de best verkochte Vlaamse krant. Maar Het Nieuwsblad laat niet los, en steeg met 4,9 procent tot 212.923.

De andere kranten gaan achteruit: Gazet van Antwerpen met 0,6 procent tot 116.096 kranten, Het Belang van Limburg met 1,4 procent tot 100.051 kranten, en Het Volk met 2,6 procent tot 86.309 kranten.

GROTE OPKOMST VOOR 'GESPIN OP HET NIEUWS'

(Foto: Johan Van Cutsem)

Het bedrijfsleven lust journalisten rauw, zo bleek uit een of andere enquête van de patroonsfederatie Agoria. En ook politici sakkeren met de verkiezingen in aantocht weer wat af op de pers. Het debat over de verhouding tussen pers en PR, dat de VVJ samen met het BPRC organiseerde op 22 april, kon dan ook moeilijk op een beter moment vallen. In de statige Polak-zaal van de Résidence Palace waren dik 120 zitjes gevuld.

"Journalisten lachen wel eens met PR-mensen", zei VVJ-voorzitter en VRT-radioreporter Marc Van de Looverbosch,

"want het goede nieuws komt in bakken op ons af maar o wee als Ford de deuren sluit. Gelukkig hebben we dan bronnen bij de vakbonden, maar krijgen we wel weer de kritiek van eenzijdig te zijn." Waarop Dirk Snauwaert, woordvoerder van Opel Belgium: "Onze eerste taak is intern te communiceren. Overigens zijn integriteit en eerlijkheid voor ons essentieel; het alternatief keert zich onverbiddeijk tegen ons." En Edgard Eeckman, communicatie-adviseur PRP: "Journalisten beseffen niet hoe een bedrijf of de politiek functioneert, zeker niet in crisissituaties." Rik Van Cauwelaert, hoofdredacteur van Knack, kaatste de bal terug: "Meer dan vroeger wordt de bringer van slecht nieuws verdacht gemaakt, gediaboliseerd, wordt de bron vergiftigd door ze bijvoorbeeld in de hoek van de politieke oppositie te duwen. Maar het klopt dat de printmedia moeten oppassen dat ze niet in de formats van de televisie vervallen." Noël Slangen was er ook: "Sommige media willen per sé een missie vervullen en stellen alles in functie daarvan." Het slotwoord was voor René De Witte van De Tijd: "Als journalisten mogen we niet vergeten dat onze eigen media ook bedrijven zijn. Het is opletten dat we niet eerder slachtoffer worden van ons eigen falen dan van PR."

(PD)

OVERLEG ROND FREELANCERS IN DE MAAK

Pol Deltour

Hans Maertens, de algemeen directeur van De Tijd en voorzitter van de Vlaamse dagbladuitgevers (VDP), zal het dossier freelancers op tafel leggen bij zijn collega's. "Ik wil de problemen van de freelancers bespreekbaar maken, maar ik waarschuw tevens voor verwachtingen op korte termijn."

Maertens zei een en ander op de Staten-generaal van de zelfstandige journalistiek die de VVJ op 6 mei organiseerde. "Over sommige van de 12 eisen in het platform van de VVJ-werkgroep zelfstandigen wil ik zeker het debat aangaan", zei hij. "Het klopt dat iedereen recht heeft op een serieuze behandeling. Ook een uurloon is voor mij bespreekbaar, op voorwaarde dan dat de globale verloningsmassa niet omhoog gaat. Uiteindelijk is dat een kwestie van modellering."

De VDP-voorzitter waarschuwde er wel voor het onderscheid tussen werknemers en freelancers te blijven maken. "Zelfstandigen moeten geen aanspraak maken op alle mogelijke werknemersvoordelen. In de standaardovereenkomst die de VVJ-werkgroep zelfstandigen voorstelt, zie ik te veel werknemersselementen."

Voordien had Luc Vanheerentals, de voorzitter van de werkgroep zelfstandigen, de pijnpunten nog eens op een rij gezet. "De helft van de freelancers klaagt over zijn vergoeding, tegenover maar een kwart van de loontrekkenden." Vanheerentals herhaalde verder de vraag naar een standaardaannemingsovereenkomst, waarin de verhouding tussen uitgever en journalist evenwichtiger wordt geregeld. De VVJ-mandataris was ook de riantewinstcijfers van de Vlaamse mediahuizen voor 2003 niet ontgaan. "Dan moet er toch ook voor de zelfstandigen een inspanning mogelijk zijn."

Eddy Cochez, de directeur van de auteursrechtenmaatschappij SOFAM, trad Vanheerentals bij. "De vergoedingen voor freelance

V.l.n.r. Hans Maertens, Luc Vanheerentals, Eddy Cochez en Dany Vandenbossche

(Foto Jos Verhoogen)

fotografen liggen nu al ontegenzeggelijk laag, maar telkens wanneer ik denk dat ze onmogelijk nog kunnen zakken blijken ze toch nog naar beneden te kunnen gaan." Cochez pleitte voor de invoering van enkele zekerheidselementen in het zelfstandigenstatuut naar het model van Nederland en Duitsland. En hij verzette zich vurig tegen een uitholling van de auteurswet in het (verdere) nadeel van de journalisten - iets waarvoor de uitgevers tegenwoordig stevig aan het lobbyen zijn.

Hans Maertens nuanceerde de onheilstijdingen van VVJ en SOFAM enigszins. "De jongste 15 jaar hebben de Vlaamse media zich goed kunnen handhaven, en daar mogen we eigenlijk ook wel een beetje trots op zijn." Freelance journalistiek speelt daarin trouwens een vitale rol. Maertens: "Met name voor lokale en gespecialiseerde opdrachten zijn freelancers onontbeerlijk. Ik voorspel trouwens een verdere stijging van hun aantal, wanneer de mediasector straks weer opleeft. Met u stel ik daarbij vast dat er op dit ogenblik een overaanbod is van vooral jonge journalisten, en dat dit de prijzen onder druk zet."

Er zat ook een politicus in het panel: Dany Vandenbossche, die voor de SPA in de Commissie Media van het Vlaams Parlement zetelt. "De uitgevers kanten zich dan wel tegen een vermenging van de statuten van werknemer en zelfstandige", zei hij, "maar ik stel vast dat op dit moment volop de nadelen van beide statuten met elkaar worden vermengd." Vandenbossche stelde nog vast dat het sociaal overleg tussen uitgevers en journalisten op dit moment onbestaande is. "De vraag van de VVJ om de perssteun aan de mediabedrijven te gaan koppelen aan sociale voorwaarden, zal na de verkiezingen van 13 juni zeker op tafel komen in het Vlaams Parlement."

s c h e e f b e k e k e n

"Praat regelmatig met de pers, het is gratis reclame: geef interviews, persconferenties, stel een persmap samen met uw standpunten. Als één van uw thema's in de actualiteit komt, speel dan ongevraagd uw mening door naar de redacties."

Uit 'Maak er werk van', een campagnehandleiding van Noël Slangen voor VLD-verkiezingskandidaten, geciteerd in De Tijd van 12 mei 2004

"Un procès d'assises qui passe son temps à lire des articles de journaux, c'est le serpent qui se mord la queue."
Advocaat-generaal Jean-Baptiste Andries op het proces-Dutroux, geciteerd in Le Soir van 11 mei 2004

"Van Cauwelaert is een van de pienterste en meest erudiete journalisten van Vlaanderen. (...) Knack TV is de echte opvolger van Zinzen."

Karl Van den Broeck in De Morgen van 10 april 2004

"Het is nog een beetje zoeken, de kinderziektes zijn er bijna uit maar de vernieuwingen moeten nog ingeburgerd raken."

Lynn Wesenbeek, nieuw nieuwsanker van Het Nieuws op VTM, in Gazet van Antwerpen van 6 mei 2004

Mijn wonderjaren in het peloton

Het wielerseizoen is goed begonnen, en wie denkt dan niet met enige weemoed terug aan de sportverslaggeving van Mark Vanlombeek? Ongeveer een kwarteeuw versloeg Vanlombeek, sinds 1999 de woordvoerder van de commerciële VMMa, het wielrennen voor de openbare omroep. Aan Manu Adriaens verhaalde hij zijn memoires.

Manu Adriaens

Mark Vanlombeek: "Ik heb 23 keer de Tour de France meegemaakt. Mist zo iemand in juli het wielrennen dan niet? Nee, en de uitleg daarvoor is eenvoudig. Je mist pas iets als het je wordt afgenomen. En in 1999 was dat bij mij niet het geval, want ik besloot toen zelf ermee op te houden. Bovendien kon ik meteen overstappen naar een nieuwe boeiende job. De meneer die 'Zwart Gat' heet, heb ik nog niet persoonlijk leren kennen."

"Ik ben op de radio-sportredactie begonnen, met Piet Theys als chef. Na zijn plotse dood op zondag 25 augustus 1974 - hij was pas 47 jaar - nam Jan Wauters de leiding van de sportdienst van hem over. Jan was een veeleisende baas. Keihard voor zijn medewerkers, maar ook voor zichzelf. Van hem heb ik geleerd hoe belangrijk het overbrengen van sfeer in een reportage is. En ik ben niet de enige die hem schatplichtig is. Men sprak in die tijd niet toevallig over 'de Jan Wauters-school'. Klonen werden we niet, maar we zijn wel allemaal fel beïnvloed door hem. Zoals elke leerling van Rubens ook nooit de hand van de meester is vergeten. Marc Stassijns vormde met Jan Wauters in het wielrennen trouwens een reportersduo dat volgens mij nooit meer geëvenaard is. Wereldklasse. Ze speelden met de taal en flitsten op de radiogolven zoals een surfer in de branding. De een op de motor, de ander in de wagen. Een bijkomende specialiteit van Marc Stassijns was dat hij in een massaspurt quasi achtereenvolgens de eerste zes renners in de juiste volgorde kon meegeven."

"Eind 1977 werd het contract van oud-renner Fred De Bruyne als verslaggever bij de televisie niet meer verlengd. Zo kreeg ik daar vanaf 1978, aanvankelijk samen met Louis De Pelsmaeker, het wielrennen onder mijn hoede. Wat me al die jaren vooral heeft geboeid in een coureur, was zijn afkomst en zijn persoonlijkheid. Zijn wil om hogerop te raken. Zijn ambitie, maar ook zijn twijfels. Samengevat komt het hierop neer: ik was meer geïnteresseerd in de genen van de coureur dan in zijn versnellingsapparaat. Vandaar dat ik er tijdens rechtstreekse uitzendingen van wielervedstrijden graag een oud-renner als gastcommentator bij had. Of Mark Uytterhoeven. Zij konden wél met kennis van zaken vertellen over dat versnellingsapparaat, de laatste nieuwe tuben en andere technologische innovaties."

"In de jaren zeventig kende in de Ronde van Frankrijk iedereen nog iedereen. In die tijd waren er maar vier televisiestations die de Tour rechtstreeks uitzonden. Toen ik stopte, moeten er zo'n veertig televisiecommentatoren geweest zijn. In het begin logeerden we meestal ook in dezelfde

hotels als de renners. 's Avonds zag je hen aan de rand van het zwembad of je dronk samen een koffie. Zo vernam je nog eens iets. Bernard Hinault bijvoorbeeld bleef altijd laat op. Tot middernacht liep hij in het hotel rond. Al goot hij zich niet vol met champagne, in tegenstelling tot zijn illustere voorganger Jacques Anquetil.

Persconferenties bestonden nog niet. Doordat er zo weinig journalisten waren, kon je voor een persoonlijk interview probleemloos naar de renner in kwestie stappen. Vandaag is dat ondenkbaar. Als de toppers al die cameraploegen te woord zouden moeten staan, raken ze voor middernacht nooit op de massagetafel. Ik mag zeggen dat ik de twee uitersten heb meegemaakt: in de jaren zeventig hadden we last om de coureurs van ons podium te houden, maar in de jaren negentig moesten we soms bijna op onze knieën zitten om één renner bij ons te krijgen."

"Zodra je met je hoofd op het scherm komt, gaan de mensen je anders behandelen. Ik heb me echter nooit verheven gevoeld boven mijn collega's van de schrijvende pers. Als ik ze kon helpen, deed ik dat met alle plezier. Het irriteerde me zelfs dat de buitenwereld me soms als 'de eminence grise' onder de wieljournalisten omschreef. Het enige wat daarvan klopte, was de kleur van mijn haar. Onder de schrijvende collega's zaten mensen met een veel langere staat van dienst dan ik. Maar doordat ik toevallig voor de televisie werkte, groeide ik uit tot een BV en zij niet."

'Goeiemiddag, beste sportliefhebbers' van Mark Vanlombeek (opgetekend door Manu Adriaens) telt 204 blz. en verscheen bij Uitgeverij Van Halewyck.

De bank mag dan nog woelige gerechtelijke wateren doorzwemmen, tot nader order blijft Dexia bekend als mecenas achter de meest prestigieuze persprijzen in het land. Op 29 april was het weer zover. Uit een totaal van 235 inzendingen selecteerden vakjury's 27 genomineerden, en daaruit puurde een centrale eindjury 9 laureaten. Die gingen elk met een mooie geldprijs van 2.000 € naar huis, de winnaars van de prijs voor de financieel-economische pers zelfs met 3.000 €. In dit dossier aandacht voor de vijf Vlaamse winnaars en hun product: een West-Vlaamse radiomaker, een laatbloeiende fotograaf, een geëngageerde televisiereporter, twee kritische economiejournalisten, en Marc Reynebeau. Want als de 41ste Persprijzen van Dexia een ding hebben geleerd, dan wel dat kwaliteitsvolle journalistiek in Vlaanderen nog altijd bestaat.

Pol Deltour

WIM CHIELENS (RADIO 2) LIEP VAN SEULE TOT WATERHOEK

En de Dexia-persprijs voor de beste radioreportage van 2003 gaat naar... Wim Chielens van VRT Radio 2-West-Vlaanderen. Chielens produceerde, maakte en illustreerde eigenhandig een tiendelige reeks over het West-Vlaamse gedeelte van de taalgrens die België doorklieft. In gemeenten met klinkende namen als Meesen, Waasten, Rekkem en Moeskroen sprak hij met zowel 'gewone mensen' als figuren met (beleids)verantwoordelijkheid. De aanleiding was het veertigjarige bestaan van die taalgrens. « Maar al langer hou ik me bezig met de vraag waarom onze streek is wat ze vandaag is », zegt Wim Chielens (43). « Ik ben groot geworden met de levensles dat je altijd moet beseffen uit welk soort broek je gevallen bent. De Eerste Wereldoorlog boeit me in dat verband ook enorm. Als er bij ons in West-Vlaanderen vandaag nauwelijks bossen zijn, ligt de verklaring daar, en niet in het feit dat we geen bossen zouden willen hebben.»

DJ: Ondanks haar soberheid is je reportagereeks bijzonder kleurrijk: de luisteraar heeft waarachtig het gevoel met je mee te wandelen door die grensstreek.

Wim Chielens: « De reeks straalt een zekere nostalgie uit, en ons publiek houdt daar wel van. Sfeerreportages zoals deze maak ik ook graag. Ik ben eigenlijk nooit een echte feitenjournalist geweest - dat was bij ons vooral Jan De Bruyne, die nu met pensioen is gegaan. Ik ben trouwens blij dat ik nooit echt hard journalistiek werk heb moeten doen. Ik heb niet de gedrevenheid om bij het zien van een rookpluim aan de einder onmiddellijk daarnaartoe te trekken. Het is zelfs al gebeurd dat ik vergat om iets aan de redactie door te spelen terwijl ik er met mijn neus op stond. Die echte journalistieke reflex heb ik dus niet. »

DJ: Je reeks blonk wel uit door evenwichtigheid: alle mogelijke standpunten kwamen aan bod.

Chielens: « Ik heb dat nochtans niet afgewogen op een weegschaaltje, dat is intuïtief gegaan. Zo kwam ik ook veel mensen tegen die sinds lang met de taalgrens hebben leren leven, en zich daar allerminst druk over maken. Een heel

Wim Chielens ontvangt zijn persprijs van moderator Luc Hanegreefs (Foto Dexia)

mooi moment vond ik ook burgemeester Detremmerie van Moeskroen, die vertelde hoe hij op kostschool met Vlaamse boerenjongens Nederlands had geleerd. »

DJ: Opvallend in deze jingles-tijden is de eenvoud van stijl: hooguit een accordeondeuntje ondersteunt de tekst.

Chielens: « Ik heb dat muziekje trouwens zelf geschreven en gespeeld. Door het op drie verschillende ritmes op te nemen, kon ik het aanpassen aan de inhoud. Wat afwisse-

ling in mijn werk betreft mag ik alleszins niet klagen. Ik ben tegelijk producer, verslaggever en amuseur. En in die laatste hoedanigheid maak ik ook af en toe een stukje muziek. »

DJ: *Je inzending moest het opnemen tegen een paar kanonnen van Radio 1.*

Chielens: « Ik ben buitengewoon blij dat de radioprijs naar een regionaal product is gegaan. Dit is een erkenning voor de hele regionale omroepsector, die trouwens qua journalistieke aantallen zeker niet te verwaarlozen is. »

Laureaten voor de prijs van de radiopers:

Wim VANGROOTLOON

'De Andere Getuigen' - VRT Radio 1 - Piazza

Barbara DEBEUCKELAERE

'Verkiezingsresultaten beter bekeken'

VRT Radio 1 - Voor de Dag

Wim CHIELENS

'Van de Seule tot De Waterhoek'

VRT Radio 2 - West-Vlaanderen

DE SCHONE EN DE BEESTEN

Foto Bart Dewaele

Of dat geen lichtjes bijgewerkte foto was, wilde meer dan een toeschouwer vernemen bij de uitreiking van de Dexia-prijs voor fotografie. Maar neen hoor, het plaatje is zo authentiek als maar kan, en het leverde de maker, freelance Bart Dewaele, dan ook een verdiende persprijs op. Vooraan links in beeld: een stralende Freya Van den Bossche, fier als een pauw na haar eerste eedaflegging als federaal minister en ongetwijfeld ook nog naglunderend over het resultaat dat zij en haar partij behaalden bij de parlementsverkiezingen van juni 2003. Achteraan, iets minder goed te ontwaren: de ook al federale ministers Johan Vande Lanotte, Bert Anciaux, Didier Reynders, André Flahaut en Rudy Demotte. Allemaal mannen, die zo te zien al heel wat te konkelfoezen hebben over Paars-II. 'This is a man's world', gaf fotojournalist Dewaele zijn origineel werkstuk als toepasselijke titel mee. Het verscheen voor het eerst in De Standaard van 12 juli 2003.

Bart Dewaele is 40 en pas sinds 2001 actief als freelance fotojournalist. Voordien werkte hij gedurende elf jaar als laborant op de fotodienst van de VUM, die vandaag zijn voornaamste opdrachtgever is. Vorig jaar werd laatbloeiër Dewaele al genomineerd voor de Dexia-fotopersprijs met een beeld van NMBS-spoorbaas Karel Vinck. Dit jaar won hij intussen ook nog de Fuji-fotopersprijs in de categorie 'techniek' met een reeks over de oude petroliahaven van Antwerpen.

(PD)

Laureaten voor de prijs van de fotopers:

Bart DEWAELE

'This is a man's world' - De Standaard

Rudi VAN BEEK

Reeks 'Special Olympics' - Het Laatste Nieuws

Stephan VANFLETEREN

'Anissa Tamsamani' - De Morgen

DIRK LEESTMANS MAAKT CONFRONTERENDE REPORTAGE OVER CRIMINELE ONSCHULD

Schokkend. Ontroerend. In een woord: indrukwekkend. De lofbetuigingen waren niet van de lucht over de Canvas/Kwesties-reportage waarmee Dirk Leestmans de Dexia-prijs 2003 voor televisiejournalistiek in de wacht sleepte. Onder de titel 'Gestoord en ontspoord' zoomt Leestmans (43) in op een groep jongeren tussen 12 en 16 jaar oud. Ze verblijven

in 't Spoor 1, de jongerenafdeling van de psychiatrische eenheid in het Antwerpse Stuyvenbergziekenhuis. Allen pleegden serieuze strafbare feiten - overwegend in de seksuele sfeer - en tegelijk kampen ze met een of ander psychiatrisch probleem. Een jongen van 13 erkent vast te zitten voor zedenfeiten met (andere) kinderen, maar naar de gevangenis wil hij zeker niet « omdat zijn vader daar al zit ». Het volgende moment zit diezelfde jongen hartverscheurend mee te neuriën met een Vlaamse schlager die uit zijn cd-speler galmt. Van die scènes dus.

Dirk Leestmans: « Ik zoek vaak thema's in de sfeer van justitie en psychiatrie, maar wat me bijzonder intrigeerde aan dit onderwerp is de spanning tussen ouderschap en slachtofferchap. En de vraag wat we daarmee moeten aanvangen. De dingen die ze gedaan hebben zijn erg - soms zeer erg - maar tegelijk zijn het nog kinderen. En moeten we die nu behandelen of straffen? Als kijker word je voortdurend heen en weer geslingerd: je voelt mee, maar tegelijk moet er iets gebeuren. Het is allemaal zeer confronterend. Een kijker gaf een mooi compliment, hij zei dat hij moeite had gehad om te blijven kijken maar aan het eind bijzonder blij was dat het hem was gelukt. »

DJ: Heb jij als journalist een boodschap, een 'mission', als je aan zo'n reportage begint ?

Leestmans: « Niet echt, het enige wat ik wou was een goeie reportage maken over een boeiend onderwerp. Ik vond het wel belangrijk de complexiteit van de problematiek te belichten: wat doé je met die jongeren? Daarom ben ik trouwens ook blij dat ik die problemen niet als psychiater of als sociaal assistent moet aanpakken, maar als journalist. »

DJ: Je botste ook op praktische hinderpalen: de wet op de jeugdbescherming laat niet toe dat deze jongeren herkenbaar in beeld worden gebracht.

'Le choc des mots' (Foto VRT)

Leestmans: « Dat was een moeilijkheid, en ook het feit dat er nauwelijks actie is. Desondanks zijn we er in gelukt boeiende televisie te maken, en dat is absoluut ook de verdienste van cameraman Wim Daniëls en van onze klankman. Paris Match voert campagne met de slogan « le choc des photos, le poids des mots », bij ons ging het om « le choc

des mots ». Om alle juridische problemen vermijden, maakten we samen met de juridische dienst van de VRT vooraf heuse contracten op met de kinderen, met hun ouders en met de verantwoordelijken van de instelling. Iedereen mocht de reportage vooraf bekijken, ook al bleken uiteindelijk geen bijstellingen nodig te zijn.

Al bij al ben ik een half jaar voor de opnamen met de voorbereiding begonnen. Ik heb een week in 't Spoor 1 rond gelopen zonder camera, en dan nog een week om te draaien. Ik mag zeggen dat de reportage veel van me heeft geveerd, en ik was dan ook blij dat ik met een driedelige reeks over belangrijke Belgische processen voor Histories weer een wat afstandelijker onderwerp kon aansnijden.»

(PD)

Dirk Leestmans werd met 'Gestoord en ontspoord' eerder dit jaar ook al tweede in de Prix Europa 2003 voor 'Current Affairs' met speciale vermelding van de jury. De reportage is tevens geselecteerd voor het prestigieuze Input-Festival in Barcelona. Enkele jaren geleden werd Leestmans al genomineerd voor de Dexia-persprijzen met een VRT-reportage over Paviljoen F in Merksplas.

Laureaten voor de prijs van de televisiepers

Lode DESMET

'Mother's crossing'

VRT + RTBF

Guy DE TROYER

'Oorlog in Irak: opvallende bureu'

Karrewiet/Ketnet/VRT

Dirk LEESTMANS

'Gestoord en ontspoord'

Kwesties/Canvas/VRT

MARC REYNEBEAU GIDST BURGER DARTEL DOOR NORMEN EN EMOTIES

Hoe een Standaard-journalist met een reeks in Knack in de Dexia-prijzen kan vallen... Net nu hij, na 24 jaar dienst, de stap zette van Knack naar De Standaard, behoort ook Marc Reynebeau tot de laureaten. Reynebeau voorstellen hoeft natuurlijk niet echt. Wie hem niet kent van zijn journalistieke bijdragen in magazine of krant, heeft hem ongetwijfeld al op radio of tv gehoord. Of las - godbetert - een boek van hem, zijn onlangs verschenen eigenzinnige Geschiedenis van België bijvoorbeeld.

Het product waarmee Marc Reynebeau de Dexia-prijs voor de schrijvende pers in de wacht sleepte, is een vijfdelige reeks die in Knack verscheen in de lente van vorig jaar, vlak voor de federale parlementsverkiezingen van 18 mei. Het opzet: via een 'Beknopt woordenboek van de mondige burger' een overzicht en analyse bieden van de belangrijkste maatschappelijke en politieke ontwikkelingen in dit tijdvak. Passeerden achtereenvolgens de revue: de termen Burger (m.; -s), Vertrouwen (o.; g.mv.), Multiculturaliteit (v.; -en), Normen (de; mv.), en Emotie (v.; -s). Tekeningen van Steve kleurden het geheel. De jury loofde eensgezind de originele invalshoek, de sterke inhoud en de pittige stijl.

Voor wie het zich niet meer herinnert of misschien nooit zag staan, gaat hieronder een uittreksel uit de eerste aflevering.

(PD)

De krant had het zelfs eens over 'de burger in de straat'. Waarmee alles is gezegd. Doordat het zo overvloedig wordt gebruikt, kan het woord alles betekenen en dus betekent het niets meer. Het is alleen nog een synoniem van Jan met de pet, de mens. Nochtans bezit het een specifieke betekenis. De burger is de homo politicus, de zelfbewuste mens in zijn relatie tot de politiek en de overheid. Zo bedoelde Guy Verhofstadt het ook. Hij ontleende de term aan de retoriek van de Franse Revolutie, vond hem in zijn Burgermanifesten opnieuw uit en maakte er een centraal politiek begrip van.

(...)

Het probleem met het Verhofstadt-model ligt in de definitie van de burger als vrij, autonoom en rationeel. Want hoe rationeel ook, elk individu heeft evenzeer emoties, die ook politiek meespelen. Het houdt vooral geen steek om de mythische burger een absolute individualiteit toe te schrijven. Iedereen functioneert nooit uitsluitend in zijn eentje, maar beweegt zich al-tijd in collectiviteiten, netwerken, groepen, gemeenschappen van allerlei slag. Die interactie en solidariteit is niet vrijblijvend, maar laat een politieke invloed gelden. En het individu kan al evenmin absoluut autonoom zijn omdat het altijd wordt beïnvloed door factoren die het niet vrij of autonoom kan kiezen, zoals zijn afkomst of de kansen die het al dan niet heeft gekregen. »

Burger (m.; -s)

« In de vredesbetogingen van de voorbije tijd zag minister van Buitenlandse Zaken Louis Michel, zo zei hij laatst in Knack, tot zijn genoegen niet de gebruikelijke militanten van de pacifistische lobby's passeren, wel 'de burger met zijn familie'. De vredelievende betoger is nu dus ook al 'een burger' geworden. Meer nog, deze burger blijkt een gezin te hebben, waarvan de leden kennelijk géén burgers zijn. Maar de minister bedoelde wellicht: het was de ouderwetse 'gewone man' die daar met vrouw en kroost aan het betogen was. (...)

Laureaten voor de prijs van de schrijvende pers

Jan HERTOOGHS

'De kinderen van de langste nacht'

Humo

Anja OTTE

'Brussels volkstheater'

De Standaard

Marc REYNEBEAU

'Beknopt woordenboek van de mondige burger'

Knack

TIJD-DUO WINT FINANCIËEL-ECONOMISCHE PRIJS

Dexia zou Dexia niet zijn als ze ook geen speciale persprijs in het leven had geroepen voor financieel-economische berichtgeving. Aan Nederlandstalige kant gaan dit keer Guido Vanlinthout en Serge Mampaey van De Tijd met de trofee en de cheque (van 3.000 €) lopen. Zij onderzochten voor het derde jaar op rij hoe Belgische bedrijven beleggersinformatie publiceren op internet. De twee journalisten maken zich sterk dat mede door hun kritische waakzaamheid de bedrijfs wereld zijn webgewijze beleggersvoorlichting zoetjesaan verbetert. De gelauwerde studie verscheen in De Tijd van 8 februari 2003. De prijs voor de beste beleggerswebstek reikten Vanlinthout en Mampaey uit aan Bekaert, dat daarmee Interbrew als beste voorlichter ontroont.

(PD)

Laureaten voor de prijs van de financieel-economische pers

Ann GOOVAERTS - Wolfgang RIEPL

'Zijn de investeerders in SN Brussels hun geld kwijt?'

Trends

Guido VAN LINTHOUT - Serge MAMPAEY

'De beleggersinformatie op internet'

De Tijd

Pierre HUYLENBROECK

'Amerikaanse aanval in Irak kan herstel van aandelenkoersen inluiden'

De Tijd

PALEISDEBUTANTE TAMARA VAN HASSELT BEDIENT PERSBUREAU EN KRANT

Jan Backx

Haar weelderig-donkere haardos doet een ouder manspersoon instinctief denken aan de glorie-dagen van Willeke Van Amelrooy. Maar toen die diva over het witte doek huppelde, zat Tamara Van Hasselt nog in de bloemkool. Vijftienvijftig is ze nu en ze mag zich sinds kort rechtbankverslaggeefster noemen, zowel voor het Antwerpse persbureau 'Pagia' als voor de kranten van de Concentra-groep. Kort na de striemende uitspraak van assisenmonument Gust Verwerf op ATV "dat redacties momenteel kinderen, zonder enige levenservaring, naar processen sturen", kon een portret van zo'n groentje natuurlijk niet uitblijven.

Grasgroen is een nog toepasselijker woord, want zelfs de stagekaart moet nog worden aangevraagd. Tamara's wieg stond in Schoten. Later koos ze voor een talenstudie aan de Antwerpse Karel de Grote Hogeschool. De journalistieke kriebel werd voor het eerst voelbaar tijdens een stage bij de persdienst van de SHAPE, in Mons, waar Tamara vertalingen en samenvattingen moest maken van wat er zoal over legertoestanden werd gepubliceerd.

"Na mijn talenstudie schreef ik me in aan de Antwerpse Plantin Hogeschool", vertelt ze. "Het werd communicatiebeheer, richting pers en voorlichting, specialiteit televisie. Een hele mondvol... Het foldertje sprak me wel aan: zelf mogen filmen en monteren, redactievergaderingen bijwonen, een journaal ineen steken en een soort 'Koppen' samenstellen. Wat leuk allemaal! Ook daar brak de stageperiode aan en ik voelde me aangetrokken tot gerechtelijk nieuws, iets wat op de échte tv toch zoveel aandacht kreeg. De school zocht en vond voor mij een stagemeester: Jan Heuvelmans van Pagia. Dat was begin 2002. De eerste rechtbankzitting moest ik wel een sterke vluchtreflex bedwingen: wat een intimiderend en slecht verstaanbaar spektakel, in zo'n gerechtshof!"

Al in haar eerste stageweek zat Van Hasselt mee op assisen. "Een man had een vrouw vermoord en was door een proce-

durekwestie toch nog op vrije voeten naar zijn proces mogen komen. Samen met zijn advocaat en mijn mentor Jan, zat ik kort voor de uitspraak van het verdict nog met de beschuldigde in een café aan het Justitiepaleis. 'Awel juffrouw, hoe voelt het om met ne moordenaar aan tafel te zitten?', had hij me nogal cynisch gevraagd. Dezelfde dag kreeg hij levenslang."

Na de eerste plons in het gerechtelijke bad volgde nog een jaartje 'geschreven journalistiek' aan de Brusselse Erasmus Hogeschool, een opleiding die werd afgerond met stages bij De Morgen en opnieuw Pagia.

"De allerzwaarste beproeving stormde pas toen op me af: leren autorijden!", grinnikt Tamara. Eens gedaan met studeren en het rijbewijs op zak, kwam de tijd om te solliciteren in deze op 'jong en dynamisch' verkikkerde prestatie-maatschappij.

Van Hasselt: "Dat was in het begin een koude douche. Ik had kranten, bedrijfsbladen en toeristische organisaties aangeschreven, maar kreeg telkens een dooddoener als antwoord: 'Jammer, maar u heeft geen ervaring'. Begin dit jaar begon het dan te pruttelen in de potjes waar ik tijdens mijn stages al wat in had mogen roeren: Jan Heuvelmans zou als journalistengids naar het Dutroux-proces in Aarlen trekken en bij Gazet van Antwerpen zaten ze zonder rechtbankverslaggever. Ik kon uiteindelijk op freelancebasis aan de slag in een tandemjob: Pagia én de krant."

Wat zegt de eerste balans, na amper enkele maanden in een veeleisend beroep, vol valkuilen en onzekerheden?

Van Hasselt: "Ach, ik schrijf heel graag en tot mijn blijdschap zie ik mijn stukken netjes gerespecteerd in de krant verschijnen. Voor het overige vind ik me nog veel te jong om me zorgen te maken over mijn journalistieke toekomst. Ik pieker niet over plannetjes om binnen vijf jaar dit of dat te zijn. Ik zal wel inspelen op wat er komt. En ik zie het allemaal heel nuchter: van journalistiek ga ik nooit rijk worden!"

Tamara Van Hasselt (25):
'Nog veel te jong om me zorgen te maken' (Foto Nick Hannes)

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Luc Standaert, journalist, en **Ivo Vandekerckhove**,
hoofdredacteur van Het Belang van Limburg, en de
N.V. Concentra Uitgeversmaatschappij

tegen

Rudy Collier, algemeen hoofdredacteur, en **Yves Desmet**, politiek
hoofdredacteur van De Morgen

Met een brief van 18 september 2003 dienen Luc Standaert en Ivo Vandekerckhove en de N.V. Concentra Uitgeversmaatschappij klacht in naar aanleiding van een door Yves Desmet ondertekend artikel, dat op 22 augustus 2003 is verschenen in de rubriek 'Bijgedachte' van De Morgen onder de titel 'Copywriting'. Klagers hebben voordien, op 1 september 2003, aan de ombudsman van de Raad voor de Journalistiek gevraagd om een bemiddelingspoging te ondernemen. De ombudsman heeft daarop contact opgenomen met Yves Desmet, maar een minnelijke regeling werd niet bereikt. Met een brief van 13 oktober 2003 hebben Yves Desmet en Rudy Collier hun standpunt over de zaak meegedeeld, waarop klagers nog een schriftelijke repliek hebben gegeven.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 2 februari 2004. Luc Standaert is in persoon verschenen, samen met advocaat Dirk Van Empten die ook de twee andere klagers vertegenwoordigde. Ook Yves Desmet is, mede namens Rudy Collier, in persoon verschenen. Beide partijen hebben mondeling hun visie op de zaak toegelicht.

Na de bijeenkomst hebben de beide partijen nog schriftelijk een standpunt ingediend over het verloop van de hoorzitting.

DE FEITEN

Op 21 augustus 2003 verschijnt in Het Belang van Limburg en Gazet van Antwerpen een artikel van Luc Standaert over het gebruik van Visakaarten door de Vlaamse ministers. Op 22 augustus 2003 schrijft Yves Desmet daarover een commentariërende bijdrage in de rubriek 'Bijgedachte' van De Morgen. De bijdrage is getiteld 'Copywriting' en in scherpe bewoordingen neemt Desmet het artikel van Luc Standaert en de auteur op de korrel.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Luc Standaert, Ivo Vandekerckhove en de N.V. Concentra voeren vijf bezwaren aan tegen de bijdrage van Yves Desmet van 22 augustus 2003. Volgens hen heeft Yves Desmet het artikel van Luc Standaert onjuist weergegeven, Desmet heeft Standaert ten onrechte van plagiaat beschuldigd, hij heeft hem ten onrechte van copywriting beschuldigd, hij heeft ten onrechte het gewezen VVJ-voorzitterschap van Standaert in zijn artikel betrokken, en hij heeft ten slotte een denigrerende toon gebruikt die niet getuigt van collegialiteit. In wezen komt dit

neer op drie beweerde tekortkomingen: (1) onjuiste berichtgeving, (2) ten onrechte melding maken van de hoedanigheid van gewezen VVJ-voorzitter van Standaert, en (3) oncollegiale en grievende berichtgeving.

Klagers betogen dat Yves Desmet daarmee de regels van de beroepsethiek geschonden heeft, in het bijzonder de regel dat een journalist steeds de waarheid moet respecteren. Een journalist mag de feiten niet verdraaien en mag geen onjuiste en onvolledige weergave geven van de werkelijkheid. Ook een opiniebijdrage moet gebaseerd zijn op een juiste weergave van de feiten.

Als hoofdredacteur is ook Rudy Collier bij de zaak betrokken. Er is bewust niet gekozen voor een juridische procedure, maar wel voor een klacht bij de Raad voor de Journalistiek, en dan is de juridische regel van de getrapte aansprakelijkheid niet van toepassing.

Klagers betogen ten slotte dat de hoorzitting van 2 februari 2004, waarbij de partijen na elkaar zijn gehoord, regelmatig is verlopen. Ze zijn bereid opnieuw te verschijnen voor de rapporteringscommissie indien de Raad voor de Journalistiek het opportuun en noodzakelijk zou vinden om de partijen met elkaar te confronteren.

Yves Desmet en Rudy Collier betogen vooreerst dat de klacht tegen Collier onontvankelijk is. De regel van de getrapte verantwoordelijkheid bepaalt dat wanneer de schrijver bekend is, de hoofdredacteur niet vervolgd kan worden. Bovendien is Yves Desmet politiek hoofdredacteur van De Morgen en zijn arbeids-overeenkomst bepaalt dat hij verantwoordelijk is voor de uitbouw van de opiniebladzijden van de krant. Zelfs had Collier het gewild, dan nog had hij het artikel van Desmet niet kunnen wijzigen.

Wat de inhoud van de klacht betreft, zijn Desmet en Collier van mening dat het aangevochten artikel van Desmet een opiniebijdrage is. In dergelijke stukken beschikt de auteur over een ruime vrijheid van meningsuiting, die zich niet enkel uitstrekt tot de feitelijke inhoud, maar ook tot de polemische, shockerende en zelfs denigrerende toon waarin ze geschreven zijn. Ze verwijzen naar de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en naar uitspraken van Belgische rechtscolleges waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen opiniebijdragen en stukken met de weergave van de feiten.

Na afloop van de hoorzitting laat Yves Desmet nog weten dat hij voorbehoud en verzet aantekent tegen het verloop ervan, omdat het debat niet tegensprekelijk was.

BESLISSING

Over de procedure

1. De Raad voor de Journalistiek doet uitspraak over klachten in verband met een beweerde inbreuk van de journalistieke beroepsethiek. Het onderzoek en de beoordeling van dergelijke klacht zijn geen 'vervolgingen' in de zin van artikel 25, tweede lid, van de Grondwet. Dit grondwetsartikel stelt een getrapte verantwoordelijkheid in bij persmisdrijven. Het bepaalt dat de uitgever, de drukker of de verspreider niet kan worden vervolgd wanneer de schrijver bekend is en zijn woonplaats in België heeft.

Op een redactie is de hoofdredacteur de eerste verantwoordelijke voor de naleving van de beroepsethiek. In dit concrete geval is de klacht tegen Rudy Collier ongegrond. Yves Desmet is zelf politiek hoofdredacteur van De Morgen en hij is, volgens het uittreksel uit zijn arbeidsovereenkomst waarvan hij mededeling heeft gedaan, verantwoordelijk voor de uitbouw van de opiniebladzijden. In dit geval komt de betrokkenheid van Rudy Collier dus niet ter sprake.

2. Op de hoorzitting van 2 februari 2004 zijn de twee partijen na elkaar aan het woord gekomen en ze hebben er hun argumenten uitvoerig uiteengezet. Er zijn tijdens de zitting geen elementen aan de orde geweest die een confrontatie tussen de partijen noodzakelijk maken.

Over de klacht

1. De klagers verwijten Yves Desmet in de eerste plaats dat hij een onjuiste voorstelling van de feiten geeft.

De Raad voor de Journalistiek stelt vast dat het artikel 'Copywriting' van Yves Desmet geen feitelijk relaas is, maar wel een opiniebijdrage. Het is verschenen op pagina 2 van De Morgen, waar gebruikelijk de opiniebijdragen worden geplaatst.

Het verscheen onder de kop 'Bijgedachte', waar dagelijks een commentariërende bijdrage, een polemisch stuk of een column wordt gepubliceerd. Voor de lezers is het duidelijk dat de artikelen onder de kop 'Bijgedachte' de persoonlijke mening weergeven van de auteur.

Aan de schrijver van een column of opiniebijdrage komt een grote mate van vrijheid toe om zijn mening te geven en om conclusies te trekken uit door hem gepresenteerde feiten. Overdrijving en eenzijdige belichting behoren daarbij tot de gebruikelijke stijlmiddelen. De auteur van een column of opiniebijdrage geniet ook een ruime mate van vrijheid om feiten te kwalificeren en van een eigen interpretatie te voorzien. In dit concrete geval is het voor de lezer duidelijk dat zowel de titel 'Copywriting' als ook de insinuatie als zou aan het artikel van Luc Standaert geen eigen journalistiek werk zijn gebeurd, overdrijvingen zijn en een kwalificatie die de auteur toekent aan het artikel van klager.

In die omstandigheden komt het de Raad voor de Journalistiek niet toe om een uitspraak te doen over dit onderdeel van de klacht.

2. Klagers verwijten Desmet ook dat hij melding maakt van het gewezen voorzitterschap van de VVJ van Luc Standaert. Het voorzitterschap van de VVJ is een publieke functie, en in die hoedanigheid heeft Standaert zich steeds beijverd voor een kwaliteitsvolle journalistiek. In de visie van Desmet was dit een relevant gegeven. Desmet kon er dus naar verwijzen zonder de privacy van Standaert te schenden. Dit onderdeel van de klacht is ongegrond.

3. Gelet op de overwegingen hierboven onder (1) is de aangevochten opiniebijdrage niet van die aard dat ze op beroepsethisch vlak als grievend kan worden beschouwd. Over het al dan niet collegiaal karakter ervan kan de Raad voor de Journalistiek zich niet uitspreken.

Brussel, 13 mei 2004

Belgisch kampioenschap afstandslopen voor de Pers op 26 juni

Op zaterdag 26 juni 2004 om 16u30 vindt weer het kampioenschap afstandslopen voor de Pers plaats. Beroepsjournalisten maar ook alle andere persmedewerkers kunnen zich met elkaar meten in een 12 km lange straten- en natuurloop. Het Perskampioenschap is voor het tweede opeenvolgende jaar gekoppeld aan de Volksfeestenjogging in Tervuren/Moorsele.

U kan inschrijven voor een van de volgende drie categorieën:

- 1. Beroepsjournalisten** (op vertoon van perskaart of bewijs van hoofdredacteur);
- 2. Persmedewerkers** (layouters, commerciële medewerkers, administratieve medewerkers, enzomeer);
- 3. Dames** (beroepsjournalisten en niet-beroeps samen in één categorie).

Vorig jaar was Bruno Drees van Het Belang van Limburg (foto) de snelste bij de beroepsjournalisten met de fantastische tijd van 47'18". Bij de persmedewerkers kaapte

Filip Bellemans (Runner's World) de eerste plaats weg (50'47"). Mieke Houtteman van de VRT was de laureaat bij de dames.

Wie wil deelnemen, kan dat doen via voorinschrijving (tot 20/06) door 4 € te storten op rekeningnummer KBC 422-2194709-49 van Jogging Moorsele met vermelding van naam, geboortedatum, Perskampioenschap, werkgever en categorie. Graag ook op voorhand uw inschrijving melden bij organisator guy.muesen@tijd.be. Op de wedstrijddag zelf kan u zich voor 5 € inschrijven bij een aparte inschrijfstafel voor de pers.

Website: <http://users.pandora.be/jean-pierre.verdeyen1>

In Nederland is van de hand van de Groningse academicus Huub Wijffjes een opmerkelijke studie verschenen over anderhalve eeuw journalistiek ter plekke. Over dik zeshonderd pagina's vertelt mediahistoricus Wijffjes het intrigerende verhaal van de opkomst van de moderne journalistiek in het midden van de 19de eeuw, de pijnlijke dilemma's in de twee wereldoorlogen, de verzuiling, de invloed van radio en televisie, de groei naar een onafhankelijke en kritische macht vanaf de jaren zestig en de toenemende rol van de commercie. De parallellen met de Belgische en Vlaamse situatie zijn meer dan frappant, en de De Journalist publiceert dan ook een (eigenzinnige) bloemlezing van uittreksels uit de Epiloog van 'Journalistiek in Nederland 1850-2000'.

WAAROM DRINKEN JOURNALISTEN ZOVEEL? Anderhalve eeuw journalistiek in Nederland

Huub Wijffjes

klaren. Dat knaagt aan het blinkende vertoon van zelfvertrouwen en brutaliteit dat nodig is om het vak behoorlijk te kunnen uitoefenen. Maar de geschiedenis van de Nederlandse journalistiek is niet alleen een verhaal van een permanent tekort. Het is ook een boeiend verhaal van een beroeps cultuur die, mede dankzij de beroepsorganisaties, een eigen gezicht heeft gekregen. Rond 1850 was journalistiek een betrekkelijk marginale activiteit beoefend door een klein groepje mannen dat in een verdachte reuk stond van onbetrouwbaarheid, onverantwoordelijkheid, omkoopbaarheid, duister gestook en laag-bij-de-grondse agitatie. Anderhalve eeuw later was de journalistiek een onmisbaar onderdeel van de samenleving, een smeerolie die informatiestromen en meningsvorming soepeltjes liet draaien en die de machten in de samenleving kritisch toetste. Journalistiek gaf ordening aan de gebeurtenissen van alledag en trachtte publieksgroepen een stem te geven tegen de machten die hen probeerden te beheersen. In zeker opzicht was de journalistiek ook het cement dat alle vrije, unieke en zichzelf ontplooiende individuen die gezamenlijk het Nederland van 2000 vormden, een beetje bij elkaar hield door het gesprek van de dag te organiseren.

Macht en verantwoordelijkheid

De onafhankelijke journalistiek vertegenwoordigde een macht of, om het in moderne woorden te zeggen, een domein van betekenisgeving dat bepalend was voor de manier waarop samenleving, cultuur en politiek werden waargenomen. Gezien deze macht was het logisch dat de journalistiek hardnekkig zou worden achtervolgd door verwijten over 'uitvergroting' en 'vertekening' en het scheppen van een eigen werkelijkheid. Het was ook logisch dat allerlei pogingen zijn gewaagd om journalistiek te reguleren, te beheersen en in dienst te stellen. Daarbij moet niet zozeer worden gedacht aan directe staatsbemoediging, want die bleef beperkt tot een korte periode tussen 1940 en 1945, waarin een dictatoriale bezettingsmacht samen met Nederlandse collaborateurs trachtte de vrije pers in dienst van een nieuwe orde te krijgen. Wel was er altijd sprake van indirecte bemoeiing in de vorm van stille wenken, aansporing, terechtwijzing, faciliteitenboycot of aanwijzingen die we met de term 'voorlichting' kunnen samenvatten. Voorlichting en public relations waren sectoren die aan het einde van de twintigste eeuw de journalistiek in omvang zelfs hadden overvleugeld.

De sociale verantwoordelijkheid bleef een belangrijk uitgangspunt, ook al sleet in de jaren zestig het verantwoordelijkheidsgevoel voor het welbevinden van samenleving en cultuur uit. Dienstbaarheid werd op een radicaal andere manier vorm en inhoud gegeven. Onder invloed

Huub Wijffjes

Blijft over de vraag waarmee dit boek begon: waarom drinken journalisten zoveel? Wie de geschiedenis overziet, is geneigd te wijzen op de overgave die 'het beroep' vereist. Dat woord staat niet voor niets tussen aanhalingstekens. Journalistiek is geen gewoon beroep, maar een houding die in wezen 24 uur per uur dag getoond moet kunnen worden. Bij alle ellende die in de wereld te vinden is. Bij alle misstanden, corruptie, uitbuiting, geweld en misbruik. En onder druk van al die mensen en al die bedrijven die menen dat hun werkelijkheid de enige goede is. Onder druk ook van alle beschimpende kwalificaties die in de loop der tijd voor journalisten zijn ontwikkeld: ratten, muskieten, bureauoordenaars, mestharkers, inktkoelies, luizen en nog zo wat termen. Dat is geen gemakkelijk rijtje om mee te leven. Journalistiek is dan ook geen gemakkelijk bestaan, temeer omdat er geen recept van slagen of falen is te geven. Het is een open vak zonder formele toetredingseisen. Met onbescheidenheid, taalgevoel en creativiteit komt men een heel eind.

Altijd die ambitieuze drang naar de werkelijkheid, naar de ultieme waarheid zelfs. Maar altijd in het besef, met het gevoel of het vermoeden dat de waarheid en de werkelijkheid nooit volledig te vinden zijn. De journalist leeft met het stille besef dat hij permanent tekortschiet. Een journalist doet zijn best, maar slaat er feitelijk ook maar een slag naar om de chaos die elke dag weer opdoemt te ordenen en te ver-

van maatschappijkritische denkbeelden werd de journalistiek een autonome professie die kritiek en engagement als belangrijkste normen hanteerde. Bij de ongebreidelde ontplooiing van machten in de samenleving (overheden, bedrijven, belangengroepen) was een kritische tegenmacht noodzakelijk om evenwicht in de democratische constellatie te behouden. De journalist was bij uitstek het kritische individu dat de emanciperende mogelijkheden van media gebruikte om het publiek los te laten breken uit de beknellingen van verzuilde beheersing en bevoogding.

Haaks op al die opvattingen over taken, plichten en verantwoordelijkheden hebben altijd commerciële oriëntaties gestaan. Journalisten hadden in die opvatting tot taak stemmingen van het publiek in de openbaarheid te brengen zonder de intentie het te beleren of te bekeren. Het was journalistiek die de hijgerige jacht op primeurs centraal zette en die journalisten aantrok die elk uur wel 'met hun poten in het bluswater' wensten te staan. Ze werd voortdurend achtervolgd door beschuldigingen van gewetenloosheid, sensatiezoekerij, provocatiejournalistiek, boulevardisme en Amerikanisme, maar het succes bij het publiek verguldde elke keer weer die bittere pil. De oplage van de populaire dag- en weekbladen was altijd hoog, doorgaans hoger dan die van de verzuilde of geëngageerde bladen. En de genres die de commerciële media populair maakten - 'human interest', illustraties, smeugig, emotioneel en persoonlijk nieuws - infiltreerden ook de publieke en geëngageerde media.

Hoewel de commerciële exploitatie van de pers slechts in kleine kring op principiële gronden werd afgewezen (de meerderheid zag er een garantie in voor onafhankelijkheid van de staat), werd na 1945 lang en hevig gestreden tegen journalistieke vormen die zich volledig uitleverden aan de wisselvalligheid van een groot publiek. In de omroep werd commerciële exploitatie pas in 1989 mogelijk en bij de pers werd de strijd tegen commerciële bemoeiing op vele fronten gevoerd. Het is natuurlijk een belangrijke vraag of deze strijd uiteindelijk toch niet is beslist in het voordeel van de commercie. Het is immers zonneklaar aantoonbaar dat commerciële media fors terrein hebben gewonnen op de publieke media. Ondanks beschermende constructies zoals dagbladstichtingen, redactiestatuten en een publiek omroepstelsel is een commerciële oriëntatie (een verlangen om het publiek te veroveren door het kritiekloos te behagen) steeds meer bepalend geworden voor de vorm en inhoud van media en de houding van journalisten. De grenzen op het gebied van privacy, het kritisch belagen van de persoonlijkheid van autoriteiten, het speculeren met geruchten en anonieme bronnen zijn duidelijk verlegd. De verviervoudiging van de journalistieke beroepsgroep en de explosie van het aantal mediakanalen sinds de jaren tachtig wakkerden een concurrentieslag aan die zelfs de kritisch-geëngageerde journalistiek onder sterke commerciële invloed bracht. Zakelijk of commercieel succes en het meegaan met de bovenstroom van snel wisselende nieuwsverhalen werden meer en meer gewaardeerd, terwijl een consequent volgehouden en rationeel-overdachte journalistieke lijn al snel voor achterhaald, ouderwets of niet alert werd versleten.

Het opdringen van commerciële concurrentie en de dominantie van de visueel-emotionele inhoud hebben grote gevolgen gehad voor de aard van de journalistiek. Ondanks het krachtige streven naar pluriformiteit en kritische autonomie in de media is een bij tijd en wijle alles verpletterende eenvormigheid ontstaan. Dat is ironisch, want het streven was oorspronkelijk gebaseerd op de veronderstelling dat meer journalisten ook meer pluriformiteit zouden opleveren. Dat was in zeker opzicht een misvatting. Sterker nog, voor wie wel eens oude kranten in handen heeft gehad, is het bijvoorbeeld niet moeilijk om te constateren dat het verschil in onderwerpskeuze en manier van journalistieke aanpak tussen kranten veel opvallender was in het interbellum dan in de jaren negentig. Een socialistische lezer van Het Volk betrad bij lezing van de katholieke De Maasbode een volledig andere

wereld, waarbij onwillekeurig de vraag moet zijn opgekomen of de kranten het eigenlijk wel over dezelfde wereld hadden. Dat zou een krantenlezer van de jaren negentig niet meer overkomen. Maar misschien is deze vergelijking niet helemaal eerlijk. Want men kan beweren dat de variëteit nu in een groot aantal mediavormen tot uiting komt. En die variëteit is zo groot dat ze elke vergelijking met het verleden moeiteloos zal winnen. De mediaconsument van 2000 is veel beter in staat zijn horizon te verbreden en gevarieerder informatie tot zich te nemen dan de burger uit 1930, laat staan die van 1850.

Journalistiek voor een nieuwe eeuw

Hoeveel journalisten kan een land verdragen? Dat lijkt eerder een kwestie van subjectieve beoordeling dan van objectieve getallen. Het geklaag van politici, wetenschappers, sporters en ondernemers over journalisten die hen belaagden, is bijvoorbeeld nooit verstomd. In een tijd dat er nog maar vijf georganiseerde journalisten per honderdduizend Nederlanders rondliepen (in 1900) mokte men er al lustig op los en dat was nog steeds zo toen er in 2000 naar schatting ruim tachtig journalisten op elke honderdduizend Nederlanders waren (waarvan 57 georganiseerd in de NVJ). Voor de meeste autoriteiten - of het nu een politicus of een sportman was - was elke journalist er dus al gauw één teveel, ook al was het overduidelijk dat een samenleving zonder journalisten niet voorstelbaar was.

De kritiek op onbetrouwbaarheid, onverantwoordelijkheid, omkoopbaarheid, duister gestook en laag-bij-de-grondse agitatie is na anderhalve eeuw weer in volle kracht opgedoken. Na een periode van betrekkelijke windstille lijkt de kritiek op de journalistiek (in breder perspectief 'de media') sinds de jaren tachtig weer helemaal terug. Het is echter goed te beseffen dat die kritiek van toepassing is op bepaalde vormen van journalistiek, niet op de volledige beroepsgroep. Die grote beroepsgroep wordt voortgedreven door een open normbesef, waarin aanpassing aan algemene cultuurveranderingen de kern is. De journalistiek kent dan ook een bescheiden regelsysteem, dat nergens formeel is opgetekend en dat slechts marginaal en altijd vrijblijvend in de openbaarheid wordt getoetst of gecontroleerd door de beroepsgroep zelf. Dat kan ook moeilijk anders, want het wezen van de journalistiek is de vrijheid voor iedere burger om zich te oriënteren op cultuur en samenleving, om een mening te formuleren of om de eigen cultuur te ontplooien. Het journalistiek burgerschap lijkt echter steeds meer de grenzen van maatschappelijke aanvaardbaarheid te overschrijden, wellicht omdat het algemene burgerschap van de 21ste eeuw om een andere houding vraagt. De journalistiek is, net als de samenleving die ze weerspiegelt, in transitie. Onafhankelijkheid, objectiviteit, zorgvuldig taalgebruik, afstandelijkheid en geëngageerd waarheidsstreven hebben duidelijk aan belang ingeboet. Interactiviteit, beeldbaarheid, vrijblijvend engagement, tijdelijke emotionele binding en snel wisselende persoonlijke keuzes zijn juist belangrijker geworden. In die dynamische, postmoderne cultuur staan betrouwbaarheid, geloofwaardigheid en verantwoordelijkheid weliswaar onder druk, maar het is toch niet te verwachten dat ze als kernwaarden snel en volledig opgegeven zullen worden. In elke samenleving, ook die waarin iedereen zijn digitale ding doet, is vertrouwen het cement. Ontbreekt het vertrouwen, dan is er ook geen geloofwaardigheid en ontstaat er een jungle waarin de machtigste, de rijkste, de assertiefste en de sterkste altijd winnen. Juist om die jungle te voorkomen is de journalistiek ooit in het leven geroepen en heeft ze zich ontwikkeld tot een kritisch-autonome kracht. Die kracht heeft toekomst, maar het is aan een nieuwe generatie journalisten om binnen het nieuwe burgerschap het vertrouwen en de geloofwaardigheid inhoud en vorm te geven.

Huib Wijffes, Journalistiek in Nederland 1850-2000 - beroep, cultuur en organisatie, Boom, Amsterdam, 2004, 620 pagina's.

Daar komen de woordvoerders

Een column van Mark Vlaeminck

“Het woord te voeren past de man”, schreef ooit barones Maria Rosseels die in de jaren zeventig van de vorige eeuw de filmbladzijden van De Standaard met intelligente teksten vulde. Bij het begin van de eenentwintigste eeuw kan die uitspraak was sexistisch en macho klinken, maar zo was dat niet bedoeld. Het woord te voeren past natuurlijk ook de vrouw en het woord te

(Foto: Maitrise)

voeren past zeker de journalist, een wezen dat het door- gaans van woorden moet hebben.

Er staan verkiezingen voor de deur en na de formatiege- sprekken zullen oude en nieuwe ministers ambitieuze jon- gelui gelukkig of ongelukkig maken door ze al dan niet een plaatsje te gunnen in hun kabinet. Een springplank naar een politieke carrière. Ministers hebben het druk en de bevolking klaar en duidelijk inlichten over wat zij als beleidsman of beleidsvrouw precies doen en waarom hij of zij het doet zoals het gedaan wordt, dat is een vak apart. Daarvoor neemt de minister een woordvoerder onder de arm.

Journalisten die als opdracht hadden aan het publiek uit te leggen waar een minister mee bezig is, voelen zich na verkiezingen wel eens geroepen langs de andere kant van de barrière te gaan staan en een nieuw leven te beginnen als woordvoerder. In plaats van voorgelicht te worden en hun kennis via hun media door te geven, gaan ze de media zelf voorlichten als woordvoerder. Sommigen noemen dat spreekbuis of megafoon van de minister.

Er zijn ministers die met de pers kunnen omgaan en er zijn er die er in slagen een beetje journalist tegen zich in het har- nas te jagen. Er zijn ministers die ooit hun carrière begonnen als journalist, zoals Fientje Moerman, en er zijn ministers die minister werden omdat zij indertijd als woordvoerder van

een andere minister een vol- doende kregen op hun evaluatie- rapport. Marino Keulen is zo'n minister.

Maar hoe ze zich ook gedragen, ministers, journalisten en woord- voerders kunnen niet zonder el- kaar. In een haat-liefdeverhouding zijn zij met journalistieke navel- strengen aan elkaar verbonden. Zet daar de schaar in en het loopt mis.

Sommige ministers doen hun best om journalisten in te pakken. Dat gebeurt nogal eens in betere restaurants waar de Michelinsterren fonkelen. Dat verklaart waarom een aangeschoten hoofdredacteur rond vier uur in de namiddag zijn redactie binnenwandelt en brult dat hij samen met de minister een fles wijn heeft soldaat gemaakt “van wel 16.000 frank”. (Nu zou dat vierhonderd euro zijn). En er zijn woordvoerders die er een pervers genoeg in scheppen journalisten aan het lijntje te houden en ze pas terug te bellen met de nodige informatie nadat de deadline voorbij is.

“Er zijn drie soorten mensen tegen wie je nooit mag liegen”, zei een Amsterdamse vriend van me die in zijn jongere jaren woordvoerder was van luchtvaartmaatschappij KLM. “Die drie dat zijn je huisarts, je notaris en je woordvoerder.”

Van de nieuwe generatie woordvoerders die na de komende verkiezingen de journalisten gaan voorlichten, wordt niet verwacht dat zij onder eed verklaren dat zij de waarheid gaan verkondigen, de volle waarheid en niets dan de waarheid. Van die woordvoerders wordt wel verwacht dat zij niet liegen. Of tenminste zwijgen. Want soms is zwijgen de meest duidelijke vorm van voorlichten.

Benieuwd wie er na 13 juni woordvoerder wordt.

Onder embargo

Frank De Graeve, gewaardeerd mediajournalist van De Standaard, gaat vanaf juni werken voor Microsoft België. Hij volgt daar **Dirk Delmartino** op, ook al ex-DS, die doorklimt naar een post bij Microsoft Europa.

Wat is dat toch met die mediajournalisten? Ook **Kristof Demasure**, even gewaardeerd en van De Morgen, heeft het vak vaarwel gezegd. Sinds half mei is hij aan de slag als coördinator van de organisatie 'Wel jong niet hetero'.

De Morgen is blijkens een jobaanbieding nog op zoek naar een vervanger (m/v) voor Kristof. Gezocht wordt naar iemand met enkele jaren ervaring, die de wereld van de media door en door kent en stressbestendig is.

Ondertussen mocht VTM op zoek naar een vervanger voor **Louis Van Dievel**. Louis, die door hoofdredacteur Stef Wauters was binnengehaald als eindredacteur van het VTM-nieuws, sloeg eind april de deuren van Vilvoorde achter zich dicht. Een bijna-kopie van het eerdere vertrek van Yves Ponnette, zeggen insiders.

Hopelijk moet ook **Q-music** straks niet op zoek naar nieuw volk. Het VMa-radiostation zet vanaf half juni een verkeershelikopter in om automobilisten beter te kunnen informeren over de werkzaamheden aan de Antwerpse ring.

Begin mei crashte nog een **nieuwshelikopter** in New York. De ploeg was een schietpartij aan het filmen. Het klassieke geluk bij het ongeluk: de vier inzittenden overleefden als bij wonder het ongeval, en bovendien werd de crash mooi gefilmd door een andere nieuws-helikopter die daar rondhing.

Wie voorlopig niet uit het vak stapt, is Ilse Nackaerts, nieuwsanker van TV-Brussel en auteur van een paar handleidingen voor romantiek en erotiek. Ilse staat bij de verkiezingen van 13 juni niet op een CD&V-lijst, ook al geeft de Brusselse CD&V-voorman Steven Vanackere ruitelijk toe dat er gesprekken over een 'mogelijke samenwerking' zijn gevoerd.

"Maar voor het tot echte afspraken kwam, lekte het nieuws al uit in **Humo**." De intriganten !

De Franstalige kranten La Capitale, La Meuse en La Nouvelle Gazette verschijnen sinds begin mei ook op zondag. Uitgever **Sud Presse** verkoopt de nieuwe zondagsedities, die vooral veel sportnieuws bevatten, aan 0,95 _.

The Sprout, het in Brussel uitgegeven Engelstalige blad dat half april autopsiefoto's afdruckte van de slachtoffers van Marc Dutroux, heeft zijn excuses aangeboden aan de ouders en aan de AVBB. De AVBB had de publicatie scherp veroordeeld. Alleen de vergelijking die de AVBB had gemaakt met de Britse tabloids nemen de makers van The Sprout niet.

Nog naar aanleiding van de autopsiefoto's in The Sprout deed ombudsman **Flip Voets**, van de Raad voor de Journalistiek, een oproep aan alle Vlaamse hoofdredacties "om met zijn allen de grootste omzichtigheid te betrachten bij de verspreiding van beeldmateriaal uit het gerechtelijke dossier Dutroux".

Nog nieuws uit Aarlen. Op de persconferentie van Sabine Dardenne, eind april, zijn twee kranten geweerd: De Morgen en La Dernière Heure. **Douglas De Coninck** wijt het incident aan een heropflakking van de animositeit tussen believers en disbelievers. Sabine Dardenne en haar advocaat Jean-Philippe Rivière geloven nul de botten in netwerken rond Dutroux, Douglas van zijn kant...

Anne De Graaf van De Morgen, die samen met DDC het proces in

Aarlen volgt, is intussen haar accreditatie voor het proces-Dutroux kwijt. Justitie beschuldigt haar ervan haar persbadge te hebben geleend aan een niet-journalist, Claude Thirault, tijdens het plaatsbezoek aan het huis van Dutroux in Marcinelle. Thirault staat ook nog op de agenda als getuige voor het proces, en een procedure-incident valt dan ook niet uit te sluiten.

Anne De Graaf zelf ontkent, ook de persraadsheren en de politie houden voet bij stuk, en dus zette de **AVBB** stappen om uit de impasse te geraken. Voorlopig zonder resultaat.

Er is ook goed nieuws uit Aarlen: journalisten en politiemensen konden even de zenuwen afreageren tijdens een voetbalwedstrijd. Minder positief is weer dat de journalisten met **4-0** de pan in werden gehakt.

Het VRT-uidingsprogramma **Panorama** laat na vele jaren nog eens van zich spreken. Een Brusselse advocaat, die werd opgevoerd in een reportage over mensensmokkel vanuit Moskou, blijft zeker nog tot eind mei in de cel.

De reportage, die een Russische undercoverjournaliste volgt, vergde negen maanden noeste arbeid van de freelance journalisten Wim Van den Eynde en An Berger, en zou er nooit gekomen zijn zonder een financiële injectie van het **Fonds Pascal Decroos**.

Voor wie de voorbije weken op Mars zat: zowel Het Journaal op VRT als Het Nieuws op VTM heeft een nieuw nieuwsanker !

Bij de Rai in Italië daarentegen is de populaire nieuwspresentatrice **Lilli Gruber** opgestapt. De reden is de toenemende bemoeienis van premier Berlusconi met de openbare omroep. Gruber probeert via de oppositie verkozen te worden in het Europees Parlement, om van daaruit de strijd aan te binden met de concentraties in de media.

De Belgische **Senaat** is volop aan de gang met de behandeling van het 'wetsvoorstel-Franchimont'. Het gaat om een totale herziening van de regels van het strafonderzoek en het strafproces, en dat houdt ook enkele belangrijke nieuwigheden in voor de gerechtverslaggeving.

Zo is het de bedoeling dat strafrechters ter bescherming van privacy of zelfs 'in het belang van de rechtspraak' systematisch de deuren van hun rechtszaal kunnen sluiten. Een belangrijk deel van de debatten zou overigens al voor de raadkamer gevoerd worden, en die zetelt in principe al **achter gesloten deuren**.

De Belgische rechtspraak heet nochtans **openbaar** te zijn. De AVBB rekent op forse rugdekking van de redacties om dit nakende nieuwe onheil voor de persvrijheid te voorkomen.

De **Erkenningscommissie** - u weet wel, die officiële instantie die waakt over de toekenning van de titel van beroepsjournalist - is in het najaar aan haar vierjaarlijkse wedersamenstelling toe. De VVJ/AVBB staat, zoals wettelijk bepaald, in voor de afvaardiging van vier effectieve en vier plaatsvervangende leden naar de Erkenningscommissie-eerste-aanleg en nog eens twee effectieve en twee plaatsvervangende leden naar de Commissie van beroep. De mediadirecties sturen even veel vertegenwoordigers naar beide commissies.

Alle geïnteresseerde beroepsjournalisten kunnen zich tot 30 juni kandidaat stellen op het secretariaat van de VVJ/AVBB: info@journalist.be of tel. 02/235.22.70. Daar krijg je ook alle gewenste info.

Bij het ter perse gaan vernemen we het overlijden van **Omer Grawet** (81). In onze volgende editie een eerbetoon aan dit journalistiek monument.

Resultaten verkiezingen Vlaams Parlement

De Vlaamse overheid informeert u snel en volledig

**Surf naar de verkiezingswebstek van
de Vlaamse overheid: www.vlaanderenkiest.be**

- op dit ogenblik: de uitslagen van 1999
- op zondag 13 juni: percentages, kaarten en grafieken naarmate de uitslagen binnenkomen
- vanaf maandag 14 juni: de volledige gedetailleerde uitslagen, perfect afdrukbaar.

In één oogopslag ziet u telkens wie de grootste partij wordt, en hoe de nieuwe uitslag zich verhoudt tot die van de Vlaamse verkiezingen in 1999

- in uw eigen kieskring
- per kanton
- voor heel Vlaanderen.

**Of
bel**

De Vlaamse Infolijn
0800-3 02 01

- op verkiezingszondag van 17 tot 24 uur
- op maandag 14 juni van 7 tot 19 uur
- op alle andere werkdagen van 9 tot 19 uur.